

Domesztikált médiumok

*technológiák újrafelfedezése a médiaarcheológia
barkácmódszereivel*

Cseh Dániel

doktori értekezés

Témavezetők:

Erhardt Miklós DLA egyetemi docens

Tasnádi József DLA egyetemi tanár

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Doktori Iskola

Multimédia-művészet DLA

Budapest

2023.

Tézisek

1. A médiaarcheológia az elavult, meghaladott, kudarcba fulladt, vagy meg sem valósult médiatechnológiák történetét és működés módjait kutatja. Megkérdőjelezi a folyamatos, lineáris technikai fejlődést, helyette új összefüggéseket és intermediális kapcsolatokat igyekszik felkutatni. Disszertáciomban a módszer médiaművészeti lehetőségeit vizsgálom, azzal a feltevéssel élve, hogy az alkotó által átalakított, meghackelt, szándékosan félrehasznált, vagy akár „feltalált” eszközök használata újszerű vizuális megoldásokra vezethet.

2. A médiatechnológiák fejlődésével együtt egyre összetettebb és többnyire zárt technológiákra támaszkodunk, ami a vizuális kultúránkon is nyomot hagy. A technikai komplexitásból nem következik a tartalom változatossága. A médiaművész feladata, hogy ezeket a működésükben átláthatatlan, és emiatt kevésbé kontrollálható kimenetű *black box*okat a médiaarcheológia módszerével kinyissa. Az így létrehozott alkotások egyik legfontosabb jellemzője, hogy a médiaarcheológiára szükségszerűen jellemző rendellenes technológiahasználat képes lehet megbontani az eszközökbe kódolt redundanciát.

3. Mind a médiumok vizsgálatának, mind a különböző médiatechnológiákkal történő alkotásnak kiemelten fontos aspektusa az anyagszerűség, és ez a digitális eszközökre is ugyanúgy érvényes. A fizikai tulajdonságok kijelölik a médiumok korlátaikat, ismeretük hozzáférést biztosíthat belső működésükhöz, az eszközök komponenseinek manipulálása révén pedig lehetővé válik egy felhasználói szintnél mélyebb interakció.

4. A médiaarcheológia módszerével létrejött low-, mid- és high-tech hibridekre jellemző a tudatosan felvállalt „silány” esztétika, ami az aktuális csúcstechnológiákkal való szembehelyezkedést sugallja.

5. A médiaarcheológia a technológiaorientált művészeti képzésekben jól hasznosítható módszertanná válhat, nem csak az elméleti, előkészítő kutatások során, de megfelelő műhelykörnyezet biztosításával a gyakorlati tervezési folyamatokban is. Az alkotói gyakorlat során kialakítható technológikritikus szemlélet különösen fontos a jövő vizualitását formálni képes hallgatók esetében.

6. A technológiai szingularitáshoz közeledve a médiaarcheológia gyakorlata egyre nehezebben bevezethető alkotói stratégiává válik. A 19-20. századi médiatechnológiák optikai, kémiai, (elektro)mechanikai megoldásaihoz képest az egyre komplexebb kódok és egyre integráltabb áramkörök folyamatosan szűkülő hozzáférést biztosítanak a művészeti jellegű beavatkozásoknak. Ezzel párhuzamosan az öregedő eszközök feltámasztása is mind problémásabb lesz.

7. Egyre kevésbé tartható az újmédia művészetnek az a leszűkítő definíciója, amely kizárólag a számítógéppel létrehozott alkotásokra korlátozza azt. Véleményem szerint az *új* jelzőnek nem a felhasznált technológiára, hanem a felhasználási módok újszerűségére, a techno-kulturális viszonyok újrakonfigurálására kellene vonatkoznia – amire az archaikus médiumokon alapuló művészet is törekszik.